

Επιστημονική Ένωση για την Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας (ΕΕΠΕΚ)

Πρόγραμμα Ενδοσχολικής Επιμόρφωσης

Βοηθώντας
τους νέους
να αδράξουν
τις ευκαιρίες
της ζωής και να
πραγματοποιήσουν
τα όνειρά τους.

DreamMakers DreamBreakers

Ονειροπλάστες-Ονειροθραύστες

agape
Hellas

International
School Project

Ονειροπλάστες - Ονειροθραύστες DreamMakers - DreamBreakers

Τάνια Αβέλλα

ΜΕδ στα Παιδαγωγικά και τη Συμβουλευτική
Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Σύμβουλος Νέων

Γεωργία Καρασαββίδου

ΜΕδ στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Πολιτική
Υπεύθυνη προγραμμάτων AGAPE Hellas

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Οι εκπαιδευτικοί έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν σύγχρονες παιδαγωγικές μεθόδους (βιωματική, διερευνητική, ομαδοσυνεργατική κ.ά) και ποικίλες διδακτικές τεχνικές (αφήγηση ιστορίας, μελέτη περίπτωσης, συζήτηση κ.ά.) βάσει των οποίων τα στοιχεία αντλούνται από τον κόσμο των παιδιών και τον δικό τους τρόπο θέασης, συμβάλλοντας έτσι στην καλλιέργεια και απόκτηση δεξιοτήτων για τη διαχείριση των προκλήσεων του 21ου αιώνα.

Καθώς το συγκεκριμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα εντάσσεται στο ευρύτερο περιεχόμενο της Αγωγής Υγείας, με εστίαση στο «Ευ Ζην», και στην απόκτηση ήπιων δεξιοτήτων ζωής, η αποτελεσματικότητα κάθε διδακτικής παρέμβασης συνδέεται με την εφαρμογή και τήρηση βασικών αρχών της Διδακτικής και της Παιδαγωγικής, λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές, αλλά και τις εξατομικευμένες ανάγκες, των παιδιών, οι οποίες συνδέονται με την ηλικία και τις μαθησιακές ικανότητες τους.

Έτσι, ανάλογα με τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, η διδακτική μεθοδολογία μπορεί να ποικίλει και να αξιοποιεί κυρίως την ομαδοσυνεργατική προσέγγιση, αλλά και τη διαφοροποιημένη διδακτική, αντλώντας παράλληλα από τη μεθοδολογία του συμπεριφοριστικού μοντέλου και την ανάλυση των δεδομένων.

Γι' αυτό η αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας εξαρτάται κάθε φορά, τόσο από τις μεθόδους που υιοθετούνται, όσο και από τις τεχνικές, το κλίμα, το συναισθηματικό, και όχι μόνο, επίπεδο των παιδιών αλλά και μια σειρά άλλων παραγόντων, όπως η αντιληπτική τους ικανότητα, τα ενδιαφέροντά τους, ο τρόπος ανατροφοδότησης από το οικογενειακό τους περιβάλλον κ.ά.

Επιπρόσθετα, για να μπορέσουν να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες της πρόσκτησης του νέου αντικειμένου, η διδασκαλία είναι καλό να στηρίζεται σε βασικές αρχές, όπως αυτή της εγγύτητας με τη ζωή, της πολυαισθητηριακής προσέγγισης και της εποπτείας, της εξατομικευμένης διδασκαλίας, αλλά και της συμβουλευτικής στήριξης.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Μετασχηματιστική προσέγγιση

Επειδή τα παιδιά, σε αντίθεση με τους ενήλικες, δεν είναι δυνατόν να διανύουν πλήρως τη διαδρομή που φτάνει ως τον ολοκληρωμένο μετασχηματισμό μίας νοητικής συνήθειας (Mezirow, 1991), είναι εφικτό, μέσα από ένα τρόπο μάθησης που θέτει αδιάκοπα ερωτήματα και δημιουργεί δυνατότητες αναστοχασμού και ενσυναίσθησης, να αναγνωρίζουν και να μετασχηματίζουν, σε ικανό βαθμό, κάποιες από τις δυσλειτουργικές πεποιθήσεις τους, καθώς και να αναπτύσσουν την κριτική τους ικανότητα.

Το περιεχόμενο του συγκεκριμένου Εκπαιδευτικού Προγράμματος στηρίζεται στο μετασχηματιστικό χαρακτήρα της εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, κατά τη “μετασχηματιστική προσέγγιση- transformative approach”, ο εκπαιδευτικός, σύμφωνα με τον Gardner, λειτουργεί ως προπονητής ή μεσολαβητής, προσπαθώντας να ζωντανέψει συγκεκριμένες ικανότητες ή κατανοήσεις των μαθητών, ενώ παράλληλα ευελπιστεί να ενθαρρύνει τον μαθητή να επεξεργαστεί τις δικές του ιδέες, να τις δοκιμάσει με διάφορους τρόπους και να επεκτείνει την κατανόησή τους. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί θέτοντας συγκεκριμένα θέματα, δημιουργώντας συγκεκριμένες προκλήσεις, και τοποθετώντας το μαθητή σε συγκεκριμένες συνθήκες.

Διδασκαλία της δημιουργικότητας

Η μετασχηματιστική προσέγγιση, σε συνδυασμό με τη “διδασκαλία της δημιουργικότητας- teaching for creativity” η οποία αποσκοπεί στην ανάπτυξη της δημιουργικής σκέψης των νέων, συμβάλλει στην ενίσχυση της δημιουργικής ικανότητας των μαθητών/τριών και στον τρόπο έκφρασης και απόδοσης μέσα από το παραγόμενο αποτέλεσμα. Για να συμβεί αυτό, ο εκπαιδευτικός καλείται να υιοθετήσει μορφές διδασκαλίας που συμβάλλουν σ’ αυτό (Jeffrey & Craft, 2004).

Έτσι, ανάλογα με την ηλικία των παιδιών, η αφήγηση ενός παραμυθιού ή μίας ιστορίας, όπως οι ιστορίες των γιαγιάδων που περιλαμβάνονται στο υλικό αυτό, μπορεί να συνεισφέρει στην ανάπτυξη της δημιουργικής έκφρασης και της φαντασίας, στο πλαίσιο ενός περιβάλλοντος που φροντίζει για τη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης και ασφάλειας ενώ, υπό προϋποθέσεις, μπορεί να λειτουργήσει και «θεραπευτικά». Έτσι, τα παιδιά μπορούν άλλες φορές να ταυτιστούν με τα πρόσωπα της ιστορίας, αφού προσπαθήσουν να τα ανακαλύψουν, κι άλλες φορές να υιοθετήσουν «κόντρα» ρόλο.

Βιωματική μάθηση

Η αξιοποίηση των εργαλείων της βιωματικής μάθησης, όπως π.χ. παιχνίδια, παιχνίδια ρόλων, δημιουργική γραφή, εικαστικές δημιουργίες, συνεντεύξεις κ.ά., που το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό-ενημερωτικό υλικό προτείνει για να αξιοποιήσει ο εκπαιδευτικός, φέρει το μαθητή σε άμεση επαφή με το αντικείμενο της έρευνας, την παρατήρηση και, κατ' επέκταση, την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, της φαντασίας και της δημιουργικότητας.

Τα παιχνίδια και οι δραστηριότητες ενεργής μάθησης δεν χρησιμοποιούνται μόνο για να ψυχαγωγήσουν ή απλώς για να διατηρήσουν την προσοχή των μαθητών. Ο λόγος της εκτενούς χρήσης τους σχετίζεται με το γεγονός ότι ο στόχος αυτού του προγράμματος δεν είναι απλά και μόνο να ενημερώσει ή να εμπνεύσει τους μαθητές, αλλά και να επιφέρει συγκεκριμένες συμπεριφορικές αλλαγές.

Στην πλειονότητά τους, τα παιδιά αυτών των ηλικιών δεν αποδέχονται τις πληροφορίες που φαινομενικά φαντάζουν ότι δεν αγγίζουν τον «κόσμο» της δικής τους ηλικίας, τον οποίο θεωρούν «άτρωτο». Με την επιλογή σύγχρονων παιδαγωγικών τεχνικών και εργαλείων μάθησης, δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να σταθούν ενώπιον των δικών τους αντιλήψεων και, με όλα αυτά που πράττουν και μαθαίνουν, να ανακαλύπτουν πτυχές του εαυτού τους κοιτάζοντας μέσα τους.

Επιπλέον, επιδίωξη είναι να μην προκληθεί οποιαδήποτε αίσθηση φόβου και ανασφάλειας κατά την επεξεργασία των θεμάτων, αλλά αντιθέτως να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για γόνιμο διάλογο και επίλυση αποριών που θα προκύψουν κατά τη διαδικασία. Με την τεχνική του «καταιγισμού ιδεών», που χρησιμοποιείται σε αρκετές συνεδρίες, δίνουμε την ευκαιρία στα παιδιά να εκφράσουν αυθόρμητα τις σκέψεις τους χωρίς να είναι αναγκαία ή επιθυμητή η διόρθωση κάθε μη επεξεργασμένης απάντησής τους. Τα παιδιά, με την ενεργή εμπλοκή τους, αποκτούν δεξιότητες που επεκτείνονται και πέρα από τα όρια της τάξης και μαθαίνουν «πώς να σκέπτονται» συμβάλλοντας στην κατανόηση του εαυτού, και την ενσυνείδητη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους.

Με την αξιοποίηση της παιδαγωγικής του βιωματικού μοντέλου επιτυγχάνεται η ενίσχυση της μάθησης, καθώς επηρεάζει τις ενδοψυχικές διεργασίες ιδιοποίησης και διαμόρφωσης του ψυχικού κόσμου, της προσωπικότητας των επιθυμιών, των αναγκών, των κινήτρων και των ενδιαφερόντων (Μπακιρτζής, 2000)

Επιπλέον, κινητοποιεί το μαθητή διανοητικά και συναισθηματικά, αφού η μάθηση βασίζεται στην αλληλεπίδραση της γνώσης και των συναισθηματικών διεργασιών.

Για να συμβούν όλα αυτά, και για να μη μείνει μετέωρη η αποκτηθείσα εμπειρία των μαθητών, χρειάζεται αυτή να οργανωθεί και να υποστηριχθεί από τον εκπαιδευτικό με σχέδιο πάνω στη διδακτέα ύλη, τη μέθοδο διδασκαλίας, το υποστηρικτικό υλικό και την κοινωνική οργάνωση του σχολείου (Dewey, 1938). Η οργάνωση των βιωμάτων και η σύνδεση με την εσωτερική ζωή του μαθητή αποτελούν ζητούμενο προκειμένου η βιωματική εμπειρία να έχει ζωτικό σκοπό και αξία για το μαθητή (Κλεάνθους, 1952), διαφορετικά, στερούμενη προσανατολισμού και με κυρίαρχη την ασάφεια και την προχειρότητα, μπορεί να του προκαλέσει σύγχυση και να τον απογοητεύσει.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι, το συνδυαστικό δυναμικό θεωρητικό πλαίσιο, στο οποίο βασίστηκε το πρόγραμμα “Ονειροπλάστες-Ονειροθραύστες”, και περιγράφηκε αναλυτικά πιο πάνω, επέφερε αλλαγές και απέδωσε ουσιαστικά αποτελέσματα σε σχολεία τριάντα δύο χωρών σε όλον τον κόσμο.

Η ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η καινοτομία του Προγράμματος συνίσταται και στην ενεργοποίηση των κοινοτήτων μάθησης και πρακτικής. Σύμφωνα με τον Etienne Wenger (1998) αυτές αποτελούνται από ομάδες ανθρώπων που μοιράζονται ένα κοινό ενδιαφέρον και, ενδεχομένως, κάποιο πρόβλημα, ενώ παράλληλα επιχειρούν να εμβαθύνουν τη γνώση τους και την ειδίκευσή τους σε αυτόν τον χώρο, μέσα από μαθησιακές δραστηριότητες που εμπειριέχουν συστηματική επικοινωνία και αλληλεπίδραση. Έτσι, οι μαθητές και οι μαθήτριες, οι εκπαιδευτικοί, το οικογενειακό περιβάλλον οι σύμβουλοι εμπιστοσύνης, οι ψυχολόγοι, οι κοινωνικοί λειτουργοί, οι ειδικοί επιστήμονες, τα διάφορα Κέντρα Πρόληψης κ.ά., εμπλέκονται και αλληλεπιδρούν δημιουργικά .

Οι κοινότητες μάθησης δημιουργούν υποστηρικτικό και συνεκτικό κλίμα προωθώντας την κοινωνική συνοχή, ακόμη και έξω από τα όρια της σχολικής μονάδας. Οι μικρές ομάδες αλληλεπίδρασης αποδέχονται και δεν αφήνουν κανέναν αποκλεισμένο και αναξιοποίητο.

Έτσι, επιτυγχάνεται η διευκόλυνση της ένταξης των ευάλωτων ομάδων, καθώς και των μειονοτήτων, καλύπτοντας παράλληλα τις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές τους ανάγκες. Σημαντική επίσης παράμετρος αποτελεί η ενδυνάμωση των μελών της ομάδας και ο εμπλουτισμός αυτών κατά τη μαθησιακή διεργασία.

Για να συμβούν τα παραπάνω, είναι γεγονός ότι είναι αναγκαία η επέκταση του μαθησιακού χρόνου και χώρου εκτός ωρολογίου προγράμματος, παρέχοντας στους/στις μαθητές/τριες πολυεπίπεδη στήριξη και μαθησιακή ώθηση, αλληλεπίδραση και ευκαιρίες, τόσο σε ποσοτικό όσο και σε ποιοτικό επίπεδο, ώστε όλοι και όλες, ανεξάρτητα από το κοινωνιογνωστικό επίπεδο και τις ανάγκες τους, να απολαμβάνουν ίσες ευκαιρίες. Γι' αυτό το λόγο οι κοινότητες μάθησης και πρακτικής, πέραν της στρατηγικής ή των στρατηγικών που υιοθετούν για την επιτυχή υλοποίηση δράσεων και παρεμβάσεων, αξιοποιούν όλους τους πόρους που δύνανται να έχουν, όπως γονείς, παππούδες, γιαγιάδες, ειδικούς επιστήμονες, εθελοντές, παλαιούς/ές μαθητές και μαθήτριες, μέλη φορέων και οργανώσεων που ειδικεύονται σε κάποιο αντικείμενο ή δράση κ.ά. οι οποίοι μοιράζονται, και αξιολογούν τα αποτελέσματα, επαναπροσδιορίζοντας τους στόχους.

Τέλος, έχει διαφανεί ότι προσφάτως και στη χώρα μας, όπως και σε όλο τον κόσμο, η δημιουργία εκπαιδευτικών κοινοτήτων, που στοχεύουν σε εναλλακτικές, μετασχηματίζουσες μορφές εκπαίδευσης, συναντά ανταπόκριση και διατηρεί τη δυναμική της προοπτικής. Αν λοιπόν επιμένουμε να σχηματίζουμε εστίες ουσιώδους μάθησης, είναι δυνατόν να διαμορφώνουμε ένα τρόπο εκπαίδευσης που να συντείνει στη χειραφέτηση και την πραγματοποίηση των ονείρων ζωής.

ΕΠΙΛΟΓΙΚΑ

Το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα «Ονειροπλάστες-Ονειροθραύστες», μέσα από τη θεματολογία του και τη σύνδεσή της με τα ερωτήματα και τις ανησυχίες του κόσμου των προεφήβων και εφήβων, μπορεί να καταστήσει τα παιδιά ενεργά μέλη και πολλαπλασιαστές της δικής τους εμπειρίας και γνώσης, την οποία θα φροντίσουν να μεταδώσουν και στα άλλα μέλη του σχολείου ή της οικογένειας - μεγαλύτερα και μικρότερα ηλικιακά- καθώς και να λάβουν την πρωτοβουλία να οργανώσουν δράσεις διάχυσης με την εμπλοκή και επιλογή μελών που μπορούν να συνεισφέρουν σε αυτήν.

Η ανάπτυξη των μεταγνώσεων, που διευκολύνεται μέσα από τον τρόπο που το υλικό ξετυλίγεται, τα βοηθά ώστε να αποκτούν δεξιότητες και στάσεις της αυτορρυθμιζόμενης μάθησης καθιστώντας τα ικανά να προγραμματίζουν, να ελέγχουν, να παρατηρούν και να αξιολογούν, όχι μόνο τη διαδικασία, αλλά και όλη τους την πορεία, καθώς μπορούν, οποιαδήποτε στιγμή, να επιστρέφουν στο προσωπικό τους ημερολόγιο και στην αρχική διατύπωση των ονείρων και των σκέψεών τους, με σκοπό τον αναστοχασμό.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Κλεάνθους-Παπαδημητρίου, Μ. (1952). Η Νέα Αγωγή. Θεωρία και Μέθοδοι. Αθήνα.
- Μπακιρτζής, Κ. (2000). Βιωματική εμπειρία και κίνητρα μάθησης. Παιδαγωγική επιθεώρηση 30, 89-108.
- Dewey, J. (1938,1980). Εμπειρία και Εκπαίδευση. Αθήνα: Γλάρος.
- Erikson, E. (1995). Identity. Youth and crisis. W.W NORTON & Company.
- Gardner, H. (2011). The unschooled mind: How children think and how schools should teach. New York: Basic Books.
- Jeffrey, B., & Craft, A. (2004). "Teaching creatively and teaching for creativity: Distinctions and relationships". Educational Studies, 30, 77-87.
- Mezirow, J. (1991). Transformative Dimensions of Adult Learning. San Francisco: Jossey-Bass.
- Wenger, E. (1998). Communities of Practice. Cambridge, UK: Cambridge University Press

Σημείωση: Ένας πιο εκτεταμένος βιβλιογραφικός και ιστογραφικός κατάλογος, ο οποίος αφορά όχι μόνο την παρουσίαση και το θεωρητικό πλαίσιο του Προγράμματος, αλλά και τις επιμέρους ενότητες των μαθημάτων υπάρχει στη σελίδα 293 του υλικού «Ονειροπλάστες-Ονειροθραύστες»

www.dreammakers.gr

epimorfosi@agape.gr

[www.facebook.com/groups/
dreammakers.dreambreakers](https://www.facebook.com/groups/dreammakers.dreambreakers)

AGAPE-Αγάπη

Αστική Εταιρεία Μη Κερδοσκοπική
Καραϊσκάκη 22, ΤΚ 546 41 Θεσσαλονίκη
Τηλ. 2310887087
www.agape.gr

**International
School Project**